Rok (IX) XII.

DZIENNIK URZĘDOWY
MINISTERSTWA REFORM ROLNYCH

Nr. 4. Warszawa, z dnia 20 maja 1932 r.

TREŚĆ:

Ustawy i rozporządzenia.

Okólniki i pisma okólne.

1.

USTAWA

z dnia 18 marca 1932 r.

o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych.

Art. 1. 1) Uprawnienia określone w ustawie niniejszej, nadaje się dzierżawcom i poddzierżawcom w odniesieniu do gruntów, podlegających działaniu ustawy z 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 741) w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych, a w szczególności zmiany niektórych przepisów ustawy z 2 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 56, poz. 346) oraz ustawy z 18 marca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 165) ze zmianami, wprowadzonemi rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 195), ustawą z 19 lutego 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 134) i rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 września 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 507).

2) Uprawnienia, określone w ustawie niniejszej, przysługują w szczególności:

a) dzierżawcom lub poddzierżawcom, przeniesionym na mocy ustaw i rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej na inne równowartościowe działki;
b) pozostałemu przy życiu małżonkowi i spadkobiercom w linji prostej podlegającego ochronie dzierżawcy lub poddzierżawcy, zmarłego w czasie trwania dzierżawy, w okresie ochrony drobnych dzierżawców rolnych, bądź w czasie postępowania wykupowego, którzy pozostawali ze zmarłym we wspólnem gospodarstwie, względnie przez tegoż byli utrzymywani;
c) tym prawnym następcom pierwotnych dzierżawców i poddzierżawców, którzy weszli w posiadanie danych gruntów za zgodą właściciela.

Art. 2. 1) Dzierżawcom, określonym w art. 1, służy prawo nabycia dzierżawionych gruntów wraz ze znajdującemi się na nich zabudowaniami.

2) Cenę nabycia gruntów, o ile strony nie umówią się inaczej, stanowi wartość przychodowa tych gruntów. Za wartość przychodową uważa się ¾ przeciętnej ceny rynkowej gruntów. Przy ustalaniu przeciętnej ceny rynkowej należy brać pod uwagę ceny sprzedażne, uzyskiwane w okolicy w ciągu ostatniego trzechlecia, poprzedzającego wszczęcie postępowania przymusowego o wykupie.

3) Budynki, podlegające wykupowi, lub materjał, wydany dzierżawcom na ich pobudowanie, będą w braku porozumienia pomiędzy stronami oszacowane przez powiatowy urząd ziemski według rzeczywistej wartości w dniu oszacowania.

Art. 3. Dzierżawcy, którzy prócz gruntów, określonych w art. 1, posiadają grunty tytułem własności, mogą nabyć na mocy ustawy niniejszej taki obszar dzierżawionych gruntów, który wraz z gruntami, posiadanemi tytułem własności, nie będzie przekraczał norm, wskazanych w cz. 1 art. 50 ustawy z 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1). Do norm tych nie wlicza się kompletnych nieużytków.

Art. 4. 1) W przypadkach, uzasadnionych względami obrony Państwa, o ile wykup ma dotyczyć gruntów państwowych, lub koniecznością racjonalnego urządzenia rolnego gospodarstw tak właściciela gruntów, jak i dzierżawcy, jeżeli nie będą mogły być zastosowane przepisy cz. 1 art. 19 niniejszej ustawy, może być wypłacona dzierżawcy przez właściciela gruntów odprawa w wysokości

¼ ceny rynkowej dzierżawionych gruntów (cz. 2 art. 2) z tym skutkiem, że stosunek dzierżawny rozwiązuje się, a dzierżawcy nie służy prawo nabycia dzierżawionej ziemi. O dopuszczalności takiego rozwiązania stosunku dzierżawnego decyduje w każdym wypadku powiatowy urząd ziemski na wniosek właściciela gruntu lub dzierżawcy.

2) Postanowienia cz. 1 nie mogą być stosowane w przypadku, gdy dzierżawca na dzierżawionych gruntach posiada własne budynki. Jeżeli jednak postanowienie ustępu pierwszego (1) stosuje się w przypadkach, uzasadnionych względami obrony Państwa, dzierżawca, mimo posiadania na dzierżawionej działce własnych budynków, nie korzysta z prawa nabycia tej działki, natomiast służy mu prawo do otrzymania, prócz odprawy, odszkodowania za budynki w wysokości, określanej według zasad ustępu trzeciego (3) art. 2.

Art. 5. Uprawnienia, określone w ustawie niniejszej, nie służą osobom:

a) które nie są obywatelami polskimi lub mimo, że są obywatelami polskimi, jednak przez władze innego państwa są uważane za swoich obywateli;

b) karanym sądownie za przestępstwo przeciwko Państwu Polskiemu, o ile orzeczono sądownie karę pozbawienia wolności nie mniejszą niż dwa lata, lub karanym sądownie za przestępstwo dezercji z wojska polskiego.

Art. 6. Wykup gruntów przez dzierżawców następuje bądź w drodze umowy, bądź też w trybie postępowania przymusowego.

Art. 7. Orzekanie w sprawach, wynikających z ustawy niniejszej, należy w pierwszej instancji do powiatowych urzędów ziemskich, w drugiej zaś instancji do okręgowych komisyj ziemskich.

Art. 8. W postępowaniu zarówno umownem, jak i przymusowem, dotyczącem gruntów państwowych, Skarb Państwa reprezentuje władza, pod której zarządem dany grunt pozostaje.

Art. 9. 1) W postępowaniu zarówno umownem, jak i przymusowem, dotyczącem gruntów, należących do ordynacyj, lub nieruchomości, związanych węzłami substytucji powierniczej albo ograniczeniami własności, stale do tych nieruchomości przywiązanemi, postanowienia ustawy niniejszej mają zastosowanie bez względu na szczegółowe

postanowienia ustawowe, statutowe lub umowne, ograniczające prawo rozporządzenia daną nieruchomością.

2) Cena wykupu gruntów, określonych w cz. 1, winna być wpłacona bezpośrednio do Państwowego Banku Rolnego. Bank ten otrzymane kwoty, po potrąceniu z nich wszystkich zaległych podatków państwowych, ulokuje w papierach, którym służy prawo bezpieczeństwa pupilarnego, i złoży te papiery w depozycie Banku Polskiego jako stały fundusz, podlegający ograniczeniom własności, dotyczącym nieruchomości ziemskiej, z której grunty zostały wykupione.

Art. 10. Na żądanie obu lub jednej ze stron zainteresowanych właściwa władza (art. 7) wzywa rzeczoznawców na koszt tej strony, która żądała powołania rzeczoznawców, a jeżeli powołania żądały obie strony, na koszt obu stron w równych częściach, o ile pomiędzy stronami nie nastąpiło porozumienie co do innego podziału kosztów.

Art. 11. Jeżeli na podstawie złożonych przez strony dokumentów lub na podstawie zgodnych oświadczeń stron nie można ustalić dokładnie obszaru i granic gruntów, które mają ulec wykupowi, a strony w wyznaczonym im terminie nie przedstawią niezbędnych dowodów pomiarowych, właściwa władza (art. 7) może zarządzić przeprowadzenie pomiarów z urzędu. Koszty pomiarów ponoszą obie strony po połowie.

Art. 12. 1) Umowy o wykup gruntów winny być zawierane w formie aktu notarjalnego lub aktu prywatnego, sporządzonego w obecności dwóch niezainteresowanych świadków; podpisy stron i świadków na akcie prywatnym winny być uwierzytelnione przez notarjusza, urząd gminny, powiatową władzę administracji ogólnej lub przez sąd. Umowy te podlegają zatwierdzeniu przez właściwą władzę (art. 7).

2) Umowę, zawartą zgodnie z przepisami cz. 1, jedna ze stron przedstawia powiatowemu urzędowi ziemskiemu celem zatwierdzenia. Po złożeniu umowy temu urzędowi, nie może być ona z woli stron rozwiązana.

3) Umowy, których zatwierdzenia odmówi właściwa władza (art. 7), uważa się za pozbawione skutków prawnych z mocy samego prawa.

Art. 13. Właściwa władza (art. 7) odmówi zatwierdzenia umowy, która:

a) dotyczy stosunku, nie objętego ustawą niniejszą, lub zawarta została przez osoby niewłaściwe;

b) powoduje szachownicę gruntów, której możnaby uniknąć przez zastosowanie postanowień art. 19.

Art. 14. 1) Postępowanie przymusowe zaczyna się z chwilą wniesienia podania do właściwego powiatowego urzędu ziemskiego przez dzierżawcę lub właściciela gruntu.

2) Prawo składania podań gaśnie z dniem 1 października 1933 r.

Art. 15. W toku postępowania przymusowego, a przed uprawomocnieniem się orzeczenia powiatowego urzędu ziemskiego lub wydaniem orzeczenia przez okręgową komisję ziemską, strony mogą zawrzeć umowę dobrowolną co do wykupu dzierżawionych gruntów. W razie przedstawienia powiatowemu urzędowi ziemskiemu lub okręgowej komisji ziemskiej takiej umowy, postępowanie przymusowe ulega zawieszeniu, a po zatwierdzeniu umowy umarza się.

Art. 16. 1) Ustalona w trybie postępowania przymusowego cena wykupu dzierżawionego gruntu winna być złożona do depozytu sądu dla wypłacenia komu z prawa należy, stosownie do przepisów ustawy postępowania cywilnego o podziale funduszów, osiągniętych ze sprzedaży przymusowej majątku nieruchomego.

2) Przepisy cz. 1 nie będą stosowane, o ile dotychczasowy właściciel gruntu, podlegającego wykupowi, przedstawi zgodę wszystkich wierzycieli hipotecznych na wypłacenie mu ceny wykupu, a także w przypadku, gdy na nieruchomości, do której należy grunt nabyty, niema żadnych obciążeń hipotecznych.

3) Z chwilą złożenia do depozytu lub wypłaty w myśl cz. 2 całkowitej ceny wykupu, lub pierwszej jej raty (cz. 2 art. 17), wszelkie dotychczasowe obciążenia hipoteczne i rzeczowe przechodzą na cenę wykupu, zaś grunt wykupiony jest wolny od dotychczasowych obciążeń hipotecznych i rzeczowych. Przepis ten nie dotyczy służebności, których pozostawienie właściwe władze (art. 7) uznają za konieczne ze względów gospodarczych.

4) Przepisy artykułu niniejszego nie mają zastosowania:

a) jeżeli uprawnionym do otrzymania ceny wykupu jest Skarb Państwa. W tych przypadkach Skarb Państwa przejmuje wszelkie ciężary i wierzytelności, zaś grunt wykupiony wolny jest od dotychczasowych obciążeń hipotecznych i rzeczowych;

b) jeżeli chodzi o obciążenia na rzecz instytucyj kredytu długoterminowego. Instytucje kredytu długoterminowego obowiązane są na żądanie powiatowego urzędu ziemskiego złożyć w ciągu jednego miesiąca projekt podziału i segregacji pożyczek, ciążących na nieruchomości, objętej danem postępowaniem. Pożyczki te będą rozsegregowane pomiędzy częścią, pozostającą u właściciela, a poszczególnemi działkami, podlegającemi wykupowi na mocy ustawy niniejszej. Projekt segregacji podlega zatwierdzeniu łącznie z decyzją o wykupie.

Art. 17. 1) Dzierżawcom, którzy nie mają możności uiścić jednorazowo należnej ceny wykupu, bądź ustalonej w drodze umowy, badź też w trybie postępowania przymusowego, może być przyznana pomoc kredytowa na zasadach, stosowanych przy udzielaniu pomocy kredytowej nabywcom gruntów z parcelacji.

2) O ile kredyt, przewidziany w cz. 1, nie zostanie przyznany w pełnej wysokości, powiatowy urząd ziemski może w przypadkach, zasługujacych na uwzględnienie, rozłożyć należność na spłaty najwyżej 10-letnie w ratach półrocznych przy odpowiedniem zabezpieczeniu hipotecznem na uwłaszczonych gruntach. Do poszczególnych rat ma odpowiednie zastosowanie art. 16. Wraz z ratami półrocznemi pobierane będą odsetki od zakredytowanej sumy w wysokości 5% w stosunku rocznym.

Art. 18. 1) Wykonalne orzeczenie właściwej władzy (art. 7), zatwierdzające umowę stron lub kończące postępowanie przymusowe, łącznie z dowodem wypłaty (złożenia do depozytu) ceny wykupu, a w razie przyznania kredytu na zasadzie art. 17 — łącznie z zaświadczeniem urzędu ziemskiego lub Państwowego Banku Rolnego o przyznaniu kredytu lub o rozłożeniu należności na raty stanowi tytuł własności do gruntu wykupionego.

2) Z wnioskiem o dokonanie czynności hipotecznych, wynikających z ustawy niniejszej, wystąpić może każda ze stron lub właściwy powiatowy urząd ziemski na koszt strony zainteresowanej.

Art. 19. 1) Grunty dzierżawione, podlegające wykupowi, a tworzące enklawę lub położone w szachownicy z innemi gruntami właściciela, ulegają zamianie na inne

grunty tegoż właściciela, odpowiadające pod względem wartości rolniczej działkom dzierżawionym.

2) Działki, na których wzniesione są trwałe budynki, mogą być zamienione na inne tylko za zgodą dzierżawcy. W tym wypadku przenoszącym zabudowania służy prawo do pomocy kredytowej narówni z uczestnikami scalenia. Zgody dzierżawcy na zamianę działek nie wymaga się, o ile właściciel zobowiąże się do pokrycia kosztów przeniesienia budynków w kwocie, ustalonej przez powiatowy urząd ziemski.

Art. 20. 1) Na wniosek pozwanego rozpatrywanie wytoczonych w sądach spraw o eksmisję z gruntów dzierżawionych lub wykonywanie prawomocnych wyroków, zapadłych w tych sprawach, ulega wstrzymaniu, jeżeli przyczyną wypowiedzenia ich nie były wypadki, przewidziane w art. 7, 8 i 8a ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 741) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 195), a stronie pozwanej wyznaczony będzie termin co najmniej 2-miesięczny do przedłożenia zaświadczenia, przewidzianego w cz. 2. W razie przedłożenia tego zaświadczenia sprawy ulegają dalszemu wstrzymaniu aż do czasu ukończenia postępowania, przewidzianego w niniejszej ustawie, poczem, w zależności od wyników tego postępowania, zawisłe w sądzie sprawy bądź zostaną umorzone, bądź też nadany im będzie dalszy bieg.

2) Dla celu, określonego w cz. 1, powiatowy urząd ziemski na wniosek dzierżawców wyda po rozpatrzeniu złożonych przez nich umów lub podań zaświadczenie, stwierdzające, iż zachodzą warunki, uprawniające petentów do ubiegania się o wykup dzierżawionych przez nich gruntów. Decyzja co do wydania zaświadczenia winna zapaść w terminie 7-dniowym od dnia złożenia wniosku.

Art. 21. 1)Za czynności nadzorcze urzędów ziemskich w sprawach, objętych ustawą niniejszą, nie będą pobierane osobne opłaty.

2) Koszty, które w myśl ustawy niniejszej winny być pokryte prze strony (art. 10 i 11 i cz. 2 art. 18), będą ściągane w trybie postępowania przymusowego w administracji.

Art. 22. Opłaty w postępowaniu hipotecznem oraz stawki wynagrodzenia, ustalone w taksie dla pisarzy hipo-

tecznych, za czynności, wynikające z ustawy niniejszej, ulegają obniżeniu o 50%.

Art. 23. Wszelkie akty, przenoszące prawo własności w wyniku zastosowania ustawy niniejszej, podlegają opłacie stemplowej na rzecz Skarbu Państwa i opłacie samorządowej w wysokości 25% takichże opłat, stosowanych przy zwykłej aljenacji gruntów.

Art. 24. Upoważnia się Ministra Skarbu do umorzenia zaległości podatkowych z gruntów, podlegających wykupowi na mocy niniejszej ustawy, a które to zaległości mogły być na skutek zarządzeń Ministra Skarbu w czasie trwania ochrony drobnych dzierżawców odraczane lub których pobór był wstrzymany.

Art. 25. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 26. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: w z. *Wł. Zawadzki*
Minister Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz*
Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*
Minister Skarbu: *Jan Piłsudski*

(Dz. U. R. P. z dn. 12.IV. 32 r. Nr. 30, poz. 307).

2.
USTAWA
z dnia 18 marca 1932 r.

o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw centralnych i wschodnich.

Art. 1. Ustawa niniejsza ma zastosowanie, gdy chodzi o uregulowanie prawa własności gruntów, oddanych w posiadanie nabywcom w drodze parcelacji, o ile oddanie w posiadanie nastąpiło przed wejściem w życie ustawy niniejszej i o ile zachodzą warunki, uzasadniające wydanie decyzji z art. 63, cz. 5 art. 65, 66 i 67 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1).

Art. 2. 1) W toku postępowania, przewidzianego w ustawie niniejszej, nie może być zarządzone wykończenie parcelacji lub przymusowy wykup nieruchomości, objętej parcelacją, na podstawie punktu a) cz. 1 art. 3, art. 63 i cz. 5 art. 65 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) oraz rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o skutkach naruszenia przepisów przy parcelacji prywatnej (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 247).

2) Jeżeli do nieruchomości, objętej parcelacją, zastosowane zostały przepisy, wymienione w cz. 1, to oparte na tych postanowieniach postępowanie ulega zawieszeniu w razie wszczęcia postępowania, przewidzianego w ustawie niniejszej. Postępowanie zawieszone ulega umorzeniu po uprawomocnieniu się decyzji sądu, uwzględniającej podanie okręgowego urzędu ziemskiego (art. 3). W razie zaś powzięcia przez sąd decyzji, pozostawiającej podanie to bez uwzględnienia, zawieszone postępowanie może być wznowione.

Art. 3. Postępowanie, przewidziane w ustawie niniejszej, zostaje wszczęte przez złożenie do sądu okręgowego, właściwego według miejsca położenia nieruchomości, podania o przyznanie prawa własności rozparcelowanych gruntów na rzecz nabywców tych gruntów lub ich następców prawnych; do wszczęcia postępowania sądowego uprawniony jest jedynie właściwy okręgowy urząd ziemski, do którego strony interesowane mogą zwrócić się z żądaniem złożenia tego podania do sądu. Urząd mocen jest odmówić żądaniu osób interesowanych tylko w przypadkach:

a) gdy projekt parcelacji wraz z wykazem nabywców gruntów rozparcelowanych nie został prawomocnie zatwierdzony w trybie obowiązujących przepisów lub gdy stan posiadania nie odpowiada prawomocnie zatwierdzonemu projektowi parcelacji i wykazowi nabywców;

b) gdy do danej nieruchomości zostało zastosowane wykończenie parcelacji lub przymusowy wykup w trybie przepisów, wymienionych w cz. 1 art. 2, lub gdy wniosek o zastosowanie tych przepisów został Ministrowi Reform Rolnych przez właściwą władzę złożony.

Art. 4. Do podania, określonego w cz. 1 art. 3, należy dołączyć lub złożyć sądowi najpóźniej w ciągu dwóch miesięcy po złożeniu podania:

a) pełny wyciąg hipoteczny nieruchomości, objętej parcelacją, o ile nieruchomość ta ma urządzoną hipotekę, wyciąg z rejestru wieczystego, lub inne dowody, stwierdzające prawo własności;

b) plan lub szkic działek, oddanych w posiadanie nabywców w drodze parcelacji;

c) wykaz nabywców parcel lub ich następców prawnych, z powołaniem się na podstawę objęcia działek w posiadanie i oznaczeniem czasu tego objęcia oraz z wymienieniem odpowiednich dowodów;

d) oświadczenie osób, mających na nieruchomości, objętej parcelacją, hipoteki i inne prawa rzeczowe, ujawnione w wykazie hipotecznym lub rejestrze wieczystym, że zgadzają się na przyznanie prawa własności działek, oddanych w posiadanie nabywców w drodze parcelacji, bez przeniesienia na te działki hipotek lub innych praw rzeczowych, służących tym osobom, — o ile oświadczenia takie zostały złożone okręgowemu urzędowi ziemskiemu;

e) wykaz osób, które nie złożyły oświadczeń, wymienionych w punkcie d), z podaniem miejsca zamieszkania tych osób;

f) odpisy podania wraz z załącznikami, wymienionemi w punktach c), d) i e), w ilości niezbędnej do doręczenia stronom interesowanym z tem, że posiadaczom działek odpisy doręczone będą zbiorowo w jednym egzemplarzu przez złożenie we właściwym urzędzie gminnym dla zaznajomienia się osób interesowanych.

Art. 5. Podanie, złożone przez okręgowy urząd ziemski, rozpatruje w trybie incydentalnym sąd okręgowy jednoosobowo na posiedzeniu jawnem. Przepisy ustawy postępowania cywilnego mają odpowiednie zastosowanie, o ile ustawa niniejsza nie przepisuje odmiennego trybu.

Art. 6. Na podstawie dowodu złożenia do sądu podania w myśl art. 3 okręgowy urząd ziemski wystąpi do właściwego wydziału hipotecznego z wnioskiem o wpisanie w dziale III wykazu hipotecznego nieruchomości, obję-

tej parcelacją, ostrzeżenia o wszczęciu postępowania na mocy ustawy niniejszej. Ostrzeżenie to ma ten skutek, że hipoteki i inne prawa rzeczowe, wpisane po tem ostrzeżeniu, nie stanowią przeszkody do przepisania tytułu własności działek bez przeniesienia na nie tych praw.

Art. 7. 1) Osoby, które na nieruchomości, objętej parcelacją, mają hipoteki lub inne prawa rzeczowe, co do których okręgowy urząd ziemski nie przedstawił oświadczeń, przewidzianych w punkcie d) art. 4, będą wezwane przez sąd przed terminem rozprawy lub równocześnie z wezwaniem na rozprawę do oświadczenia się w terminie 30-dniowym od dnia doręczenia im wezwania, czy zgadzają się na przepisanie prawa własności działek, oddanych w posiadanie nabywcom w drodze parcelacji, bez przeniesienia na te działki hipotek lub innych praw rzeczowych, służących tym osobm. Wezwania takie należy wysyłać również do urzędu skarbowego.

2) Brak oświadczenia w terminie 30-dniowym uważa się za wyrażenie zgody, o czem należy w wezwaniu uprzedzić.

Art. 8. 1) Termin rozprawy winien być wyznaczony w czasie jak najkrótszym, poza zwykłą kolejnością spraw.

2) Na rozprawę należy wezwać:

a) okręgowy urząd ziemski, który złożył podanie,
b) właścicieli nieruchomości, objętej parcelacją,
c) posiadaczy, którym ma być przyznane prawo własności działek,
d) te z pośród osób, mających na nieruchomości, objętej parcelacją, hipoteki i inne prawa rzeczowe, które na skutek wezwań, przewidzianych w art. 7, złożyły we właściwym terminie oświadczenia odmowne,
e) właściwy urząd skarbowy.

Art. 9. Doręczanie wszelkich wezwań i zawiadomień w postępowaniu, przewidzianem w ustawie niniejszej, dokonywane będzie trybem doręczenia skargi. W przypadkach, w których ustawa postępowania cywilnego przewiduje doręczenie przez obwieszczenie w pismach, doręczenia będą uskuteczniane przez ogłoszenie w gminie na przeciąg dwóch tygodni.

Art. 10. W celu ustalenia okoliczności, służących za podstawę do przyznania nabywcom prawa własności,

sąd może z urzędu zbierać wszelkie dowody, w szczególności wzywać świadków i biegłych.

Art. 11. Do wydania decyzji sądu, uwzględniającej podanie okręgowego urzędu ziemskiego, nie stanowią przeszkody:

a) zmiana w osobie właściciela nieruchomości, objętej parcelacją, po objęciu działek w posiadanie przez nabywców;

b) niezapłacenie części ceny kupna przez nabywcę działki lub jego następcę prawnego.

Art. 12. Przepisy, uzależniające obrót lub rozporządzenie nieruchomości od zezwolenia władz, nie będą stosowane do nieruchomości, których własność ulega przeniesieniu na mocy decyzji sądu, wydanej w trybie ustawy niniejszej.

Art. 13. 1) Decyzja, uwzględniająca podanie okręgowego urzędu ziemskiego, winna również ustalić, czy i w jakiej mierze ma nastąpić przeniesienie hipotek i innych praw rzeczowych z nieruchomości, objętej parcelacją, na działki, znajdujące się w posiadaniu nabywców.

2) Przyznanie prawa własności działek bez przeniesienia na nie hipotek i innych praw rzeczowych może nastąpić mimo sprzeciwu osób, którym hipoteki te i prawa służą tylko w następujących przypadkach:

a) jeżeli wartość hipotek i innych praw rzeczowych, ciążących na nieruchomości, objętej parcelacją, nie przekracza 2/3 wartości rynkowej nie rozparcelowanej części tej nieruchomości; przy wierzytelnościach zaś instytucyj kredytu długoterminowego,—jeżeli nie przekracza takiej części tej wartości, która według statutu danej instytucji stanowi minimalną granicę bezpieczeństwa udzielanych pożyczek;

b) jeżeli osoby uprawnione rzeczowo w chwili wpisu ich praw wiedziały lub powinny były wiedzieć o oddaniu gruntów w posiadanie nabywców w drodze parcelacji.

3) Sąd dokona podziału i segregacji hipotek i innych praw rzeczowych na nieruchomości, objętej parcelacją, pomiędzy nierozparcelowaną część tej nieruchomości i poszczególne działki, oddane w posiadanie nabywcom. Projekt podziału i segregacji obciążeń sporządzi okręgowy urząd ziemski. Instytucje kredytu długoterminowego obo-

wiązane są na żądanie okręgowego urzędu ziemskiego złożyć w ciągu jednego miesiąca projekt podziału i segregacji pożyczek, ciążących na nieruchomości, objętej parcelacją.

4) W celu zastosowania postanowień cz. 3 prawa rzeczowe, których wartość nie jest ujawniona, będą przez sąd oszacowane według zasad, ustalonych w rozporządzeniach Ministrów: Sprawiedliwości, Rolnictwa i Reform Rolnych, wydawanych na podstawie cz. 3 art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1927 r. o uregulowaniu ciężarów i wierzytelności, ciążących na przymusowo wykupionych nieruchomościach ziemskich (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 3, poz. 22).

5) Przepisy cz. 2 — 4 nie mają zastosowania do służebności przechodu, przegonu, wodopoju, czerpania wody i t. p., niezbędnych dla prowadzenia gospodarstwa.

Art. 14. Nie przenosi się na działki, których prawo własności ulega przepisaniu na nabywców, zakazów zbywania, obciążania, obowiązków, wynikających z substytucyj, ustanowionych przez darującego lub testatora, oraz postanowień, iż nieruchomość ma stanowić majątek lub służyć celom ordynacji lub fundacji.

Art. 15. Na wniosek jednej ze stron, które zawarły umowę, sąd w decyzji, uwzględniającej podanie, ustali i w razie potrzeby przerachuje według zasad rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30, poz. 213) nie spłaconą część ceny kupna wraz z nieprzedawnionemi odsetkami umownemi, o ile zaś odsetki w umowie przewidziane nie są — z nieprzedawnionemi odsetkami prawnemi, licząc od dnia objęcia przez nabywcę nieruchomości w posiadanie. Sąd może rozłożyć nabywcy niespłaconą część ceny kupna na spłaty do lat dwóch, o ile w umowie nie były przewidziane dłuższe terminy, przy oprocentowaniu, ustalonem w myśl zdania poprzedniego. Sumy te wraz z odsetkami sąd nakaże zabezpieczyć na rzecz sprzedawcy w księdze hipotecznej, lub rejestrze wieczystym z pierwszeństwem po hipotekach i prawach rzeczowych, przeniesionych z nieruchomości, objętej parcelacją. Równocześnie sąd nakaże zabezpieczenie na tych sumach praw, które na podstawie punktu b) cz. 2 art. 13 nie zostały przeniesione z nieruchomości, objętej parcelacją, na działki, przyznane nabywcom.

Art. 16. 1) Od podań o wszczęcie postępowania na

mocy ustawy niniejszej pobierany będzie wpis stały w wysokości 50 złotych. Ponadto od wartości przyznanych na własność działek pobierana będzie opłata w wysokości 0,1 wpisu stosunkowego.

2) Przed ukończeniem rozprawy w I-ej instancji okręgowy urząd ziemski winien złożyć sądowi wykaz kosztów, obejmujących wydatki, poniesione przez urząd w związku z postępowaniem, przewidzianem w ustawie niniejszej, i z czynnościami przygotowawczemi. Wykaz kosztów zestawiony będzie, jeżeli chodzi o koszty niezbędnych czynności pomiarowych według wydatków rzeczywistych, natomiast inne wydatki obliczone będą według stawek ryczałtowych, które ustalać będzie w drodze rozporządzeń Minister Reform Rolnych.

3) Sąd ustali wyłożone przez okręgowy urząd ziemski koszty postępowania w sprawie oraz opłaty i koszty, przewidziane w cz. 1 i 2, i rozłoży je na właściciela nieruchomości, objętej parcelacją i posiadaczy działek, nabytych z tej nieruchomości, uwzględniając o ile możności istniejące umowy pomiędzy stronami; w braku umowy w tej mierze sąd rozłoży koszty i opłaty w połowie na dotychczasowego właściciela, w połowie zaś na nabywców, przyczem poszczególni nabywcy poniosą koszty w stosunku do wartości szacunkowej nabytych działek.

4) W razie wydania przez sąd decyzji, pozostawiającej podanie okręgowego urzędu ziemskiego bez uwzględnienia, koszty ponosi w całości ta strona, która wystąpiła do okręgowego urzędu ziemskiego o wszczecie postępowania, a o ile postępowanie wszczęto z urzędu — okręgowy urząd ziemski z sum, przeznaczonych na wykonanie parcelacji zastępczej.

Art. 17. W decyzji, uwzględniajacej podanie okręgowego urzędu ziemskiego, sąd ustali, która ze stron i w jakiej części winna ponieść koszty wpisów hipotecznych

Art. 18. 1) Decyzja, uwzględniająca podanie okręgowego urzędu ziemskiego, może być zaskarżona w trybie incydentalnym przez osoby interesowane, wymienione w punktach b), c), d), e) cz. 2 art. 8.

2) Decyzja, odmawiająca uwzględnienia podania okręgowego urzędu ziemskiego, może być zaskarżona tylko przez okręgowy urząd ziemski.

Art. 19. 1) Prawomocna decyzja sądu, uwzględniająca podanie okręgowego urzędu ziemskiego, stanowi tytuł własności do nabytych działek i podlega ujawnieniu

w księdze hipotecznej wraz z wszelkiemi hipotekami, ciężarami i ograniczeniami, w decyzji tej wymienionemi.

2) Czynności, przewidziane w cz. 1, będą dokonane na wniosek stron zainteresowanych lub okręgowego urzędu ziemskiego na koszt stron (art. 17).

Art. 20. Opłaty w postępowaniu hipotecznem oraz stawki wynagrodzenia, ustalone w taksie dla pisarzy hipotecznych, za czynności, wynikające z ustawy niniejszej, ulegają obniżeniu o 50%.

Art. 21. 1) W czasie postępowania, unormowanego w ustawie niniejszej:

a) właściciele nieruchomości, będącej przedmiotem postępowania, nie mogą wytaczać skarg o posiadanie działek, co do których postępowanie to zostało wszczęte, ani zgłaszać żadnych sporów z tytułu zbycia tych działek;

b) posiadacze działek, nabytych z nieruchomości, będącej przedmiotem postępowania, nie mogą wytaczać sporu o przeniesienie tytułu własności tych działek na mocy ustawy z dnia 13 marca 1929 r. o umowach sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 246).

2) Z chwilą wszczęcia postępowania na podstawie ustawy niniejszej, będące w toku spory w sprawach, wymienionych w cz. 1 i 2, ulegają zawieszeniu do czasu zakończenia postępowania, unormowanego w ustawie niniejszej.

3) Na czas trwania tego postępowania bieg przedawnienia w stosunku do roszczeń, wyżej wskazanych, ulega zawieszeniu.

Art. 22. 1) W czasie postępowania, unormowanego w ustawie niniejszej, nie może być wszczęta egzekucja z nieruchomości, będącej przedmiotem postępowania; będąca w toku egzekucja ulega wstrzymaniu.

2) Jeżeli parcelacją została objęta tylko część nieruchomości, będącej przedmiotem postępowania, unormowanego w ustawie niniejszej, wierzyciele hipoteczni mogą w celu przeprowadzenia egzekucji z części nierozparcelowanej zgłosić wniosek o wydzielenie tej części nieruchomości w odrębną księgę hipoteczną. Koszty tego wydzielenia ponosi wnioskodawca.

Art. 23. W razie uwzględnienia podania okręgowego urzędu ziemskiego prawomocna decyzja sądu podlega opłacie stemplowej na rzecz Skarbu Państwa oraz opłacie komunalnej na zasadach, stosowanych przy alienacji gruntów w drodze parcelacji, tak, jak gdyby decyzja sądu stanowiła treść umowy pomiędzy sprzedawcą a nabywcami, przyczem mają odpowiednie zastosowanie ustęp piąty art. 31 oraz punkt 2 i ustęp ostatni art. 33 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 570). Ujawnienie decyzji sądu w księdze hipotecznej jest uzależnione od uiszczenia opłaty stemplowej oraz opłaty komunalnej.

Art 24. Obszary leśne, których prawo własności ulegnie przeniesieniu na mocy ustawy niniejszej, nie będą uważane za grunty leśne w rozumieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 czerwca 1927 r. o zagospodarowaniu lasów, nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 504), o ile oddanie w posiadanie w toku parcelacji nastąpiło przed wejściem w życie wymienionego rozporządzenia, a zmiana uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania nastąpiła przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

Art. 25. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Reform Rolnych i Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 26 Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego i wołyńskiego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Wł. Zawadzki*

Minister Rolnictwa i Minister Reform Rolnych:

Sew. Ludkiewicz

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

(Dz. U. R. P. z dn. 12.IV. 1932 r. Nr. 30, poz. 308).

3.

USTAWA

z dnia 14 marca 1932 r.

uzupełniająca przepisy o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego.

Art. 1. (1) Minister Rolnictwa w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych przekaże Ministrowi Reform Rolnych w celu nadania żołnierzom Wojska Polskiego:

a) użytki leśne, na których Minister Rolnictwa uprzednio zarządzi zmianę uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania;

b) znajdujące się w administracji lasów państwowych użytki rolne, przydatne dla osadnictwa.

(2) Upoważnia się Ministra Reform Rolnych do przeznaczenia na cele osadnictwa wojskowego nieruchomości, nabywanych przez Skarb Państwa w trybie ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), o ile co do tych nieruchomości było przed ich nabyciem wydane orzeczenie o przejęciu na własność Państwa na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 17), jednak orzeczenie to nie uzyskało mocy prawnej. Nieruchomości te będą przeznaczone na cele osadnictwa wojskowego o tyle tylko, o ile zostały oddane w posiadanie osadników przed ich nabyciem na podstawie ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

(3) Działki z gruntów, określonych w cz. 1 i 2, nadawane będą bezpłatnie w trybie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 18) oraz rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. o uregulowaniu niektórych spraw z zakresu osadnictwa wojskowego (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 628) z uwzględnieniem zmian, wynikających z ustawy niniejszej.

Art. 2. (1) Żołnierze, którzy przed wejściem w życie ustawy niniejszej zarejestrowani zostali jako kandydaci do nadziału ziemi i posiadają wymagane do nadziału uprawnienia, a nabyli działki ziemi państwowej w trybie ustaw z dnia 15 lipca 1920 r. lub z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 70, poz. 462 i z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), mogą być na swą

prośbę zwolnieni od nie spłaconej w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej reszty ceny kupna za nabyte działki. O powyższem okręgowy urząd ziemski wyda nabywcom zaświadczenia, które będą podstawą do wykreślenia odnośnych wpisów w dziale IV wykazu hipotecznego.

(2) Żołnierze, którzy odpowiadają warunkom wskazanym w zdaniu 1-em cz. 1 niniejszego artykułu, a którzy zakwalifikowani zostali na nabycie działek z parcelacji państwowej i działki te posiadają na podstawie umów dzierżawnych, zawartych ze Skarbem Państwa, mogą na swą prośbę otrzymać działki te na własność przy równoczesnem zwolnieniu od nie spłaconej w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej tenuty dzierżawnej. Żołnierzom tym będą wydane akty nadawcze według ustaw, wymienionych w cz. 3 art. 1.

(3) Postanowienia cz. 1 i 2 mają analogiczne zastosowanie do rodzin po żołnierzach poległych. Za rodzinę uważa się żonę, zstępnych i wstępnych.

(4) Uprawnienia, nadane żołnierzom postanowieniem art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. o uregulowaniu niektórych spraw z zakresu osadnictwa wojskowego, służą na obszarze mocy obowiązującej tego przepisu również rodzinom (żonie, zstępnym i wstępnym) po żołnierzach poległych.

Art. 3. (1) Osadnicy wojskowi na działkach, które uznane zostaną przez urzędy ziemskie za nie nadające się do użytkowania rolnego, mogą być na swą prośbę przeniesieni na inne działki z gruntów państwowych.

(2) W razie przeniesienia osadnika w myśl cz. 1 dotychczas posiadana przez niego działka przekazana będzie pod zarząd Ministra Rolnictwa.

(3) Na koszty przeniesienia w myśl cz. 1 mogą być przyznawane osadnikom bezzwrotne zasiłki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego w granicach do pięciuset złotych na jedno gospodarstwo.

(4) W uzasadnionych wypadkach Ministrowi Reform Rolnych przysługuje prawo całkowitego lub częściowego skreślenia zadłużenia z funduszów państwowych, udzielonego na działki, uznane za nie nadające się do użytkowania. Wszelkie pozostałe obciążenia będą przeniesione z działek, dotychczas posiadanych, na działki nowonadane.

Art. 4. Organizacjom osadników wojskowych, posiadającym osobowość prawną, mogą być nadane bezpłat-

nie działki ziemi z przeznaczeniem na cele użyteczności publicznej, jak szkoły, kościoły, domy ludowe, mleczarnie i t. p. Do działek tych stosowane będą odpowiednie przepisy obowiązujących ustaw o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego z wyjątkiem art. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r.

Art. 5. (1) Budynki, drzewostany i t. p., stanowiące przynależność działki, nadanej bezpłatnie, uważa się za nadane bezpłatnie wraz z działką, z wyjątkiem jednak zabudowań, wzniesionych z kredytów państwowych na pomoc na odbudowę.

(2) Urzędy ziemskie umorzą zobowiązania osadników wojskowych z tytułu dokonanych przed wejściem w życie ustawy niniejszej rozrachunków za budynki, drzewostany i t. p., określone w cz. 1, jak również zwrócą sumy, wpłacone już na poczet tych rozrachunków.

Art. 6. (1) Art. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 18) ma zastosowanie przy wykonywaniu niniejszej ustawy, a terminy, w nim oznaczone, liczone będą od daty protokólarnego wprowadzenia osadnika w posiadanie działki.

(2) Zdanie pierwsze art. 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 18) w brzmieniu, ustalonem art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 628) otrzymuje brzmienie następujące: „Gospodarstwa, utworzone w trybie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 18), rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 628) oraz ustawy niniejszej, nie mogą być przed upływem 25 lat od daty protokólarnego wprowadzenia osadnika w posiadanie działki dzielone, sprzedawane, wydzierżawiane ani obciążane (za wyjątkiem obciążeń na rzecz Skarbu Państwa lub państwowych instytucyj kredytowych) bez zezwolenia urzędów ziemskich".

(3) Rygory z art. 6 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego odnoszą się tak do pierwotnych nabywców, jak i do ich następców prawnych.

Art. 7. Sfinansowanie bezpłatnego nadania ziemi na podstawie niniejszej ustawy dokonane będzie na rachunek Skarbu Państwa z funduszu obrotowego reformy rolnej.

Art. 8. Opłaty w postępowaniu hipotecznem, związane z przepisaniem tytułu własności nadanej działki na osadnika lub zwolnieniem działki od obciążeń(art. 2) oraz stawki wynagrodzenia, ustalonego w taksie dla pisarzy hipotecznych, ulegają obniżeniu o 50%.

Art. 9. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Reform Rolnych i Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 10. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego, wołyńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego. Radzie Ministrów przysługuje prawo rozciągnięcia mocy niniejszej ustawy w całości lub w części na teren powiatów augustowskiego i suwalskiego województwa białostockiego. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie postanowienia sprzeczne z ustawą niniejszą, a w szczególności zdanie 1-sze art. 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 18) w brzmieniu, ustalonem art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 628) oraz art. 2 tegoż rozporządzenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Wł. Zawadzki*

Minister Rolnictwa i Minister Reform Rolnych:
Sew. Ludkiewicz

Kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych: *Fabrycy*

(Dz. U. R. P. z dn. 18.IV. 1932 r. Nr. 32, poz. 335).

4.

USTAWA

z dnia 17 marca 1932 r.

o postępowaniu uproszczonem przy regulowaniu stanu hipotecznego gruntów w związku ze scaleniem w okręgach sądów apelacyjnych w Krakowie i we Lwowie.

Art. 1. Wszelkie czynności sędziowskie, związane ze scaleniem gruntów w trybie ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 92, poz. 833), a w szczególności czynności, przewidziane w ustawie niniejszej, będą poruczane sędziom, wyznaczonym do tych spraw przez prezesów właściwych sądów

apelacyjnych. Sędziemu będzie dodany zaprzysiężony protokólant.

Art. 2. 1) Właściwy sędzia (art. 1) uprawniony jest do wykonywania w związku ze scaleniem wszystkich czynności sądów w przypadkach, gdy w myśl ustaw cywilnych zachodzi potrzeba ustanowienia kurateli dla uczestnika scalenia lub dla nie objętej masy spadkowej uczestnika oraz w przypadkach, gdy uczestnik scalenia jest znany z miejsca pobytu, przebywa jednak poza granicami Rzeczypospolitej, a doręczenie mu wezwania spowodowałoby zwłokę w postępowaniu scaleniowem. Tenże sędzia jest właściwym do udzielania zamiast sądu opiekuńczego i kuratelarnego wszelkich zezwoleń i zatwierdzeń, wymaganych przez obowiązujące przepisy. W razie ustanowienia kuratora dla nie objętej masy spadkowej sędzia (art. 1) jest również uprawniony do udzielenia kuratorowi upoważnienia do przedsięwzięcia czynności, wymienionych w § 145 patentu cesarskiego zdnia 9 sierpnia 1854 r. o postępowaniu w sprawach niespornych (Dz. u. p. austr. Nr. 208).

2) O dokonaniu czynności, wymienionych w cz. 1, sędzia zawiadomi, przy dołączeniu odpisu swego zarządzenia, właściwy sąd opiekuńczy lub kuratelarny, bądź ten sąd, tkóry według obwiązujących przepisów byłby właściwy do sprawowania opieki i kurateli lub do przeprowadzenia przewodu spadkowego.

3) Ustanowienie kuratora na podstawie artykułu niniejszego nie wymaga ogłoszenia w pismach.

Art. 3. O ile ustawa niniejsza nie przewiduje odmiennego trybu postępowania, stosowane będą uzupełniająco zasady postępowania w sprawch niespornych.

Art. 4. Uchwały sędziego, wydawane na zasadzie ustawy niniejszej i uchwały sądów okręgowych, wydawane w myśl § 109 normy jurysdykcyjnej, nie podlegają zaskarżeniu.

Art. 5. 1) Stan własności, posiadania i obciążenia gruntów przed scaleniem ustala właściwy sędzia (art. 1) przy pomocy mierniczego, prowadzącego scalenie.

2) W razie stwierdzenia rozbieżności pomiędzy faktycznym stanem posiadania lub obciążeń a stanem, ujawnionym w księgach gruntowych lub w dowodach kata-

stralnych, sędzia przeprowadza na miejscu dochodzenia celem ustalenia praw własności i obciążeń oraz stanu posiadania. Oświadczenia stron co do własności, posiadania lub obciążenia gruntów ujawni sędzia w protokóle. Protokół podpisują strony, delegaci uczestników scalenia (art. 8), sędzia, który prowadził dochodzenie i protokólant.

3) Jeżeli oświadczenia stron, składane w myśl cz. 2, będą ze sobą sprzeczne lub nasuwać będą jakiekolwiek wątpliwości, winien sędzia dążyć do tego, by kwestje sporne lub wątpliwe rozstrzygnięte zostały już w tem stadjum postępowania drogą ugody pomiędzy stronami i aby w ten sposób ustalony został bezspornie stan faktyczny i prawny, mający stanowić podstawę dalszego postępowania scaleniowego. Gdyby ugody nie dało się osiągnąć, stwierdzi sędzia ten fakt w protokóle i zarazem ustali w nim na podstawie przeprowadzonych dochodzeń ostatni faktyczny stan posiadania danego gruntu. Stan ten będzie stanowił podstawę dla dalszego toku postępopowania scaleniowego z tym skutkiem, iż w rejestrze pomiarowym, a następnie w wykazie właścicieli (art. 10) i w projekcie nowej księgi gruntowej lub w projekcie zmian (art. 13) grunt sporny wykazany będzie jako własność ostatniego faktycznego posiadacza przy równoczesnem zaznaczeniu, że prawo własności do tego gruntu jest sporne.

4) Jeżeli w chwili ustalania stanu posiadania przed scaleniem toczy się spór sądowy co do gruntu, objętego scaleniem, stosuje się odpowiednio postanowienia cz. 3.

5) W przypadkach, określonych w cz. 2, nowe pomiary dokonywane będą bądź na całym obszarze scalenia, bądź też tylko w odniesieniu do zmian, nieobjętych dotychczasowemi dowodami katastralnemi, stosownie do tego, jak urząd ziemski uzna ze względów technicznych za wskazane.

Art. 6. Sprawy sporne oraz niesporne, dotyczące gruntów scalanych, winny być przez właściwe sądy rozpatrywane poza zwykłą kolejnością spraw jako szczególnie pilne.

Art. 7. 1) Działka gruntowa, wydzielona w wyniku scalenia za grunt, wykazany w myśl cz. 3 art. 5 jako sporny, winna być osobno oznaczona na planie i w rejestrze pomiarowym załączonych do orzeczenia, zatwierdzającego projekt scalenia, oraz osobno wyznaczona na gruncie.

2) Wszelkie roszczenia o prawo własności do grun-

tów, objętych scaleniem, mogą być skierowywane wyłącznie do działek, otrzymanych przez uczestników scalenia wzamian za grunty, uprzednio posiadane. Jeżeli posiadacz nowoutworzonej działki otrzymał w wyniku scalenia wyrównawczą dopłatę pieniężną, przedmiotem roszczeń może być także suma, otrzymana przez tego posiadacza tytułem dopłaty.

3) Jeżeli wytoczony już spór o własność gruntów, objętych scaleniem, nie został zakończony przed uprawomocnieniem się orzeczenia, zatwierdzającego projekt scalenia (art. 35 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów), winien powód, stosownie do postanowień cz. 2, zmienić odpowiednio oznaczenie przedmiotu sporu nawet w postępowaniu apelacyjnem. Zmiana ta nie będzie uważana za zmianę powództwa w rozumieniu kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 8. Przy ustalaniu stanu własności posiadania i obciążenia gruntów przed scaleniem winni być obecni dwaj członkowie rady uczestników scalenia, wydelegowani przez radę w terminie, wyznaczonym przez właściwego sędziego (art. 1). Termin ten nie może być krótszy niż siedem dni. W razie niewyznaczenia delegatów przez radę uczestników scalenia we właściwym terminie, wyznacza ich sędzia z pośród uczestników scalenia.

Art. 9. 1) W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa osób, wezwanych w charakterze świadków lub biegłych celem ustalenia stanu własności, posiadania i obciążenia gruntów przed scaleniem, właściwy sędzia (art. 1) władny jest nałożyć na niestawających grzywnę do 100 złotych. W przypadkach, gdy grzywna jest nieściągalna albo ściągnięcie jej pozbawiłoby ukaranego lub jego rodzinę niezbędnych środków utrzymania, zarządzi sędzia (art. 1) areszt zastępczy do dni trzech.

2) W razie niestawienia się osób interesowanych, wezwanych celem złożenia oświadczeń, niezbędnych dla ustalenia stanu własności posiadania i obciążenia gruntów przed scaleniem, sędzia może wyznaczyć dla osoby nie stawającej zastępcę, którego oświadczenia stoją narówni z oświadczeniami osoby interesowanej. Zastępcami należy ustanowić, o ile możności, krewnych lub osoby, obeznane z badanemi stosunkami.

Art. 10. 1) Wykaz stanu własności, posiadania i obciążenia, oraz obszaru klasyfikacji i szacunku grun-

tów przed scaleniem wraz z przewidzianym w cz. 2 art. 5 protokółem winien być wyłożony w miejscu urzędowania mierniczego na terenie scalenia. O wyłożeniu tych dokumentów dokonane będzie obwieszczenie przez wywieszenie w urzędzie gminnym oraz ogłoszenie w Dzienniku Wojewódzkim z zanaczeniem, że osoby interesowane mogą w ciągu jednego miesiąca zgłosić pisemnie lub ustnie na ręce mierniczego sprzeciwy co do treści wyłożonych dokumentów i że niezgłoszenie sprzeciwów w odniesieniu do prawa własności, posiadania i obciążeń spowoduje skutki, wynikające z art. 12 i cz. 2 art. 16. Powyższy termin jednomiesięczny liczy się od trzeciego dnia po wywieszeniu obwieszczenia w urzędzie gminnym. Sędzia winien dążyć do załatwienia tych sprzeciwów w drodze ugody.

2) Zgłoszenie sprzeciwu jest zbędne w odniesieniu do gruntów, o których mowa w cz. 3 art. 5. Złożone w trybie tego artykułu sprzeczne oświadczenia co do stanu własności, posiadania i obciążeń mają ten sam skutek, jaki ustawa niniejsza przyznaje sprzeciwom.

Art. 11. Po upływie wskazanego w art. 10 terminu sędzia (art. 1) uzupełni wykaz stanu własności, posiadania i obciążenia gruntów adnotacjami o zgłoszonych sprzeciwach (art. 10), a w razie ich ugodowego załatwienia dokona w tym wykazie odpowiednich sprostowań i udzieli następnie powiatowemu urzędowi ziemskiemu celem załatwienia sprzeciwów, dotyczących klasyfikacji i szacunku gruntów przed scaleniem. Osoby, których sprzeciw, dotyczący klasyfikacji i szacunku gruntów, nie został przez powiatowy urząd ziemski uwzględniony, mogą odwołać się od orzeczenia powiatowego urzędu ziemskiego do okręgowej komisji ziemskiej w terminie 14-dniowym od daty ogłoszenia orzeczenia powiatowego urzędu ziemskiego w trybie, ustalonym w art. 51 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów.

Art. 12. Sporządzony w myśl art. 5—11 wykaz stanu własności, posiadania i obciążenia gruntów przed scaleniem wraz z przewidzianym w cz. 2 art. 5 protokółem, stanowi łącznie z prawomocnem orzeczeniem, zatwierdzającem projekt scalenia (art. 35 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów), podstawę do uregulowania stanu hipotecznego obszaru scalenia.

Art. 13. 1) Wykonanie czynności, związanych z uregulowaniem stanu hipotecznego (art. 12), należy do wła-

ściwego sędziego (art. 1) i powiatowego urzędu ziemskiego.

2) Jeśli przedmiotem scalenia były wszystkie grunty, wchodzące w skład jednostki (gminy) katastralnej, a księgi gruntowe dla tych gruntów istnieją, sędzia przy pomocy powiatowego urzędu ziemskiego sporządza projekt nowej księgi gruntowej, która we właściwym sądzie hipotecznym zastąpi księgę gruntową, dotychczas istniejącą.

3) W razie scalenia tylko części jednostki (gminy) katastralnej, dla której księga gruntowa istnieje, sędzia przy pomocy powiatowego urzędu ziemskiego sporządza projekt nowej księgi tylko dla obszaru scalonego; dotychczasowa księga gruntowa w części, obejmującej grunty, które nie uległy scaleniu, pozostaje w mocy z tem, że sędzia sporządzi projekt zmian, jakie muszą być dokonane w wyniku scalenia w wykazach hipotecznych tej części księgi gruntowej.

4) Zamiast wymienionych w cz. 3 projektów może być sporządzony tylko projekt zmian w istniejącej księdze gruntowej, o ile sędzia uzna to za wskazane ze względu na nieznaczną ilość tych zmian i uzna, że przeprowadzenie ich w dotychczasowej księdze gruntowej nie wywoła trudności lub niejasności.

5) W projekcie nowej księgi gruntowej i w projekcie zmian zamieści sędzia w odpowiednich wykazach hipotecznych adnotacje o zgłoszonych sprzeciwach i sprzecznych oświadczeniach (cz. 3 art. 5 i art. 10). Osobom, które wniosły sprzeciw lub sprzeczne oświadczenie, należy doręczyć wezwanie, by w ciągu dwóch miesięcy od daty doręczenia wezwania wytoczyły we właściwym sądzie spór o ustalenie zaprzeczonego prawa własności lub praw hipotecznych i złożyły dowód wytoczenia sporu we właściwym sądzie hipotecznym pod rygorem, że po bezskutecznym upływie tego terminu wpis, uskuteczniony w projekcie księgi gruntowej lub w projekcie zmian, uważany będzie za ustalony, a adnotacja będzie wykreślona. Doręczenie wezwania ma nastąpić do rąk własnych osoby interesowanej lub jej kuratora. Wykreślenie adnotacji po bezskutecznym upływie terminu lub zmianie wpisu hipotecznego, uzasadnionej prawomocnem rozstrzygnięciem sporu, wykona sąd hipoteczny (art. 17) z urzędu.

Art. 14. 1) Przy sporządzaniu projektu księgi gruntowej wszelkie ciężary przekazuje się na nowowydzielone

działki, zgodnie z dotychczasowym stanem hipotecznym, z zastrzeżeniem postanowień cz. 2 i 3 art. 5 oraz z tem, że właściwy sędzia (art. 1) ma prawo pominąć:

a) długi i ciężary, wymieniane w § 41 lit. d rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30, poz. 213), o ile dłużnik hipoteczny uiści wierzycielowi dłużną sumę lub o ile dłużnik w przypadkach, gdy wierzyciel nieznany jest z miejsca pobytu, sumę tę złoży do depozytu sądowego; przerachowania tych wierzytelności dokona sędzia, właściwy w myśl art. 1; wierzyciel nie ma prawa odmówić przyjęcia spłaty tych wierzytelności;

b) dożywocia na rzecz osób, które praw tych nie wykonywają przynajmniej od 10 lat i co do których będzie udowodnione, że są nieznane z miejsca pobytu;

c) wierzytelności instytucyj i osób prawnych, nie przekraczające w kapitale sumy tysiąc (1000) złotych, których umorzenie dłużnik hipoteczny udowodni dokumentem prywatnym, zaopatrzonym w podpis firmowy lub urzędowy; taki sam skutek ma oświadczenie o umorzeniu wierzytelności, złożone wobec sędziego przez kuratora (art. 2) wierzyciela nieobecnego w kraju lub nieznanego z miejsca pobytu, przyczem sędzia, o ile uzna to za potrzebne, stwierdzi ponadto fakt umorzenia wierzytelności zeznaniami przynajmniej jednego świadka, którego może przesłuchać także pod przysięgą;

d) prawa zastawu, obciążające wykazy uboczne, które powstały wskutek rozpadnięcia się wykazu głównego i na które przeniesiono ciężary z nieruchomości szczepowej; pominięcie tych praw zastawu jest niedopuszczalne w odniesieniu do wierzytelności instytucyj kredytu długoterminowego, w odniesieniu zaś do innych wierzytelności o tyle tylko, o ile właściciele gruntów, objętych wykazami ubocznemi, nie są zarazem dłużnikami osobistymi i pod warunkiem, że nieruchomość, objęta wykazem głównym, stanowi należyte zabezpieczenie danej wierzytelności;

e) służebności gruntowe, które wygasły lub stały się bezprzedmiotowe.

2) O uchwałach, powziętych na podstawie pkt. c) i d) artykułu niniejszego, należy wierzycielom doręczyć zawiadomienia. Jeżeli wierzyciel jest nieznany z miejsca pobytu, doręczenie zawiadomienia zastępują obwieszczenia, dokonywane w myśl cz. 1 art. 16.

Art. 15. 1) Jeżeli na nową działkę, powstałą w wyniku scalenia, przeniesione mają być ciężary z kilku różnie obciążonych wykazów hipotecznych, właściwy sędzia (art. 1) ustala, z jakiem pierwszeństwem stopnia hipotecznego winny być wpisane w projekcie księgi gruntowej ciężary na nowowydzieloną działkę. Sędzia winien dążyć w miarę możności do osiągnięcia porozumienia między stronami; o ile porozumienia osiągnąć nie można, sędzia ustala stopień hipoteczny poszczególnych ciężarów na podstawie porównania wartości działek, obciążonych przed scaleniem, mając na uwadze, aby bezpieczeństwo przenoszonych na nowowydzieloną działkę ciężarów nie było mniejsze niż przed scaleniem. Porównanie wartości działek następuje na podstawie ich szacunku, ustalonego w toku postępowania scaleniowego. Właściwy sędzia (art. 1) może ustanowić w projekcie księgi gruntowej równe pierwszeństwo dla kilku praw zastawu, wpisanych na kilku różnie obciążonych przed scaleniem działkach. O postanowieniach swych, powziętych w przypadkach nieosiągnięcia porozumienia między stronami, winien sędzia doręczyć stronom zawiadomienia na piśmie, a niezależnie od tego powiadomić strony o tych postanowieniach, o ile możności, już przy przesłuchaniu.

2) Dla wierzytelności instytucyj kredytu długoterminowego winien być ustalony stopień hipoteczny nie dalszy niż ten, z jakim zabezpieczone były na działkach posiadanych przed scaleniem; o ile na działkach tych wierzytelności instytucyj kredytu długoterminowego zabezpieczone były z różnym stopniem hipotecznym, przyjąć należy najbliższy z tych stopni.

Art. 16. 1) Sporządzony w myśl art. 13—15 projekt księgi gruntowej i projekt zmian winien być na przeciąg jednego miesiąca wyłożony w kancelarji powiatowego urzędu ziemskiego lub urzędu gminnego, o czem winny być dokonane obwieszczenia w sposób, określony w art. 10, z zaznaczeniem, że osoby interesowane mogą w terminie

jednego miesiąca zgłosić sprzeciwy co do zaprojektowanych wpisów, bądź co do pominięcia wpisów, ujawnionych w dawnych wykazach hipotecznych. Sprzeciwy te nie mogą jednak dotyczyć ustalonego w myśl art. 10 stanu własności, posiadania i obciążenia gruntów przed scaleniem.

2) Po upływie wskazanego w cz. 1 terminu właściwy sędzia (art. 1) oraz powiatowy urząd ziemski dokonają na projekcie księgi gruntowej i projekcie zmian adnotacyj o sprzeciwach, zgłoszonych w myśl cz. 1, i potwierdzą zachowanie przepisanego ustawą niniejszą trybu postępowania, poczem prześlą te projekty wraz z wszystkiemi dokumentami (art. 12) i aktami (ogłoszeniami, wnioskami, pismami stron i t. d.), oraz z nową mapą hipoteczną (art. 20) właściwemu sądowi hipotecznemu i zawiadomią o tem prezesów właściwych sądów apelacyjnego i okręgowego.

Art. 17. 1) Sąd hipoteczny dokona następujących czynności:

a) oznaczy dzień otwarcia nowej księgi gruntowej i uwidoczni dzień ten przez zamieszczenie na księdze gruntowej odpowiedniej klauzuli oraz obwieści dzień ten publicznie przez wywieszenie ogłoszenia w budynku sądowym, w urzędzie ksiąg gruntowych i w urzędzie gminnym gminy scalonej; w ogłoszeniu należy podać skutki otwarcia księgi gruntowej (cz. 2);

b) zarządzi zamknięcie poszczególnych wykazów hipotecznych dotychczasowej księgi gruntowej, które straciły moc prawną wskutek sporządzenia nowej księgi, względnie zarządzi wykonanie wpisów, wynikających z projektu zmian;

c) załatwi sprzeciwy, zgłoszone w myśl art. 16, wyznaczając w miarę potrzeby termin do przesłuchania stron; w razie nieosiągnięcia porozumienia pomiędzy stronami stosują się postanowienia cz. 5 art. 13;

d) wykreśli adnotacje o sprzecznych oświadczeniach i sprzeciwach (art. 5 i 10) w przypadkach bezskutecznego upływu terminu do wytoczenia sporu (cz. 5 art. 13).

2) Wprowadzenie w życie projektu księgi gruntowej, jako nowej księgi gruntowej w miejsce dotychczasowej, ma ten skutek, że z dniem otwarcia tej księgi wszelkie nowe prawa hipoteczne mogą być nabyte, ograniczone, przenie-

sione i uchylone tylko przez wpis do nowej księgi gruntowej.

Art. 18. 1) Postępowanie, przewidziane w artykule niniejszym i art. 19, stosowane będzie, jeżeli księgi gruntowe dla obszaru scalenia uległy zniszczeniu lub z innych powodów nie istnieją, a mianowicie w przypadkach, gdy:

a) przedmiotem scalenia był cały obszar jednostki (gminy) katastralnej, a brak ksiąg gruntowych w całości lub w części;
b) przedmiotem scalenia była tylko część tej jednostki, a brak ksiąg gruntowych właśnie dla tej części.

2) Po uprawomocnieniu się orzeczenia ustalającego obszar scalenia (art. 17 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów) ogłosi sędzia w urzędzie gminnym gminy scalanej i we właściwym sądzie grodzkim wdrożenie postępowania scaleniowego i pouczy posiadaczy gospodarstw, że wszelkie zmiany własności i obciążeń pozostaną od chwili obwieszczenia bez wpływu na przebieg postępowania, zaś w stosunku do wydzielonych przy scaleniu gruntów zachowują moc tylko o tyle, o ile nie będą sprzeczne z postanowieniami ustawy o scalaniu gruntów z dnia 31 lipca 1923 r., wreszcie, że zbywanie części gospodarstwa, objętego obszarem scalenia, wymaga zgody powiatowego urzędu ziemskiego. Następnie właściwy sędzia (art. 1) wdroży i przeprowadzi postępowanie, przewidziane w ustawie z dnia 20 marca 1874 r. (Dz. ust. i rozp. kraj. galic. Nr. 29), z tem, że:

a) rewizję operatu katastralnego przeprowadzi równocześnie z czynnościami sędziego urząd ziemski przy pomocy własnych mierniczych;
b) sędzia może już w toku dochodzeń badać i ustalać stan obciążenia (stan dawnych ciężarów);
c) zamiast arkuszy posiadania (§ 27 ustawy z dnia 20 marca 1874 r.) sporządzi sędzia wykaz właścicieli z wymienieniem należacych do każdego z nich parcel tudzież wszystkich praw i ciężarów, związanych z własnością i posiadaniem, oraz z zaznaczeniem, czy i w jakiej mierze własność jest sporna wskutek zaprzeczenia lub z innych przyczyn.

Art. 19. 1) W dalszem postępowaniu w zakresie ustalenia wykazu właścicieli i obciażeń, oraz klasyfikacji i szacunku gruntów, tudzież sporządzenia projektu nowej

księgi gruntowej dla gruntów scalonych stosowane będą odpowiednio przepisy art. 10 do 16 niniejszej ustawy z tą zmianą, że wymieniony w cz. 2 art. 16 operat zamiast do sądu hipotecznego przesłany będzie prezesowi sądu okręgowego.

2) Prezes sądu okręgowego po otrzymaniu operatu postąpi według § 30 ustawy z dnia 20 marca 1874 r. (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 29) i zarządzi wdrożenie postępowania według ustawy z dnia 25 lipca 1871 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 96).

Art. 20. 1) Na podstawie wymienionych w art. 12 dokumentów okręgowy urząd ziemski sporządza nowy operat pomiarowy scalonego obszaru i przekazuje go w jednym egzemplarzu sędziemu (art. 1) celem dołączenia do operatów (cz. 2 art. 16) jako mapę hipoteczną, a drugi egzemplarz przesyła właściwemu urzędowi katastralnemu. Urząd ten dołącza otrzymany operat do akt katastralnych w miejsce dawnego operatu katastralnego, który ulega z tą chwilą unieważnieniu.

2) W razie niezgodności granic scalonej jednostki katastralnej, wykazanych na planie, sporządzonym przez okręgowy urząd ziemski, z granicami, wykazanemi na dawnych mapach katastralnych, urząd katastralny, biorąc za podstawę plan, sporządzony przez urząd ziemski, przystosuje do tego planu granice sąsiednich jednostek katastralnych, wykazane na dawnych mapach katastralnych. Przesunięcia granic jednostek administracyjnych, spowodowane temi zmianami, nie wymagają uprzedniego uzyskania decyzji władz, właściwych do decydowania o zmianie granic jednostek administracyjnych.

3) W przypadkach, w których obszar scalenia obejmuje tylko część jednostki katastralnej, urząd katastralny po otrzymaniu planu, sporządzonego przez okręgowy urząd ziemski, wykona w razie potrzeby dla pozostałej części jednostki katastralnej plan, przystosowany do operatu pomiarowego części scalonej.

4) O wynikach czynności, wykonanych w myśl cz. 2 i 3 niniejszego artykułu, urząd katastralny zawiadomi właściwy sąd hipoteczny, załączając sporządzoną mapę i wykaz zaszłych zmian. Sąd hipoteczny spowoduje uzgodnienie ksiąg gruntowych według wykazanych zmian.

Art. 21. Protokół, wymieniony w cz. 2 art. 6, jest

wolny od opłat stemplowych oraz od podatku od darowizn co do stwierdzonych w nim umów, stanowiących tytuł przejścia własności, a zawartych przed ogłoszeniem ustawy niniejszej, o ile również oddanie nieruchomości w posiadanie nabywcy na podstawie takiej umowy nastąpiło przed ogłoszeniem tej ustawy.

Art. 22. 1) Ustawa niniejsza ma zastosowanie również do tych gruntów, na których postępowanie scaleniowe zostało wszczęte przed wejściem w życie ustawy niniejszej, a nie zostało zakończone, z tem, że ustalony prawomocnie w toku postępowania stan posiadania gruntów przed scaleniem stanowić będzie podstawę do zastosowania trybu, przewidzianego w art. 12 i następnych ustawy niniejszej.

2) Jeżeli w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy stan posiadania nie został jeszcze przez władze ziemskie prawomocnie ustalony, właściwy sędzia (art. 1) może przyjąć dotychczasowe wyniki dochodzeń mierniczego i komisarza ziemskiego za dostateczną podstawę dla ustalenia tego stanu.

Art. 23. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Reform Rolnych, Sprawiedliwości, Skarbu i Spraw Wewnętrznych.

Art. 24. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarach okręgów sądów apelacyjnych w Krakowie i we Lwowie. Równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy w sprawach, unormowanych ustawą niniejszą, a w szczególności tracą moc obowiązującą na obszarze działania ustawy niniejszej postanowienia pkt. i) cz. 1 i zdania pierwszego cz. 2 art. 28, pkt. b) art. 30, art. 31, art. 40 i pkt. a) art. 45 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 92, poz. 833).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*
Minister Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz*
Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
Minister Skarbu: *Jan Piłsudski*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

(Dz. U. R. P. z dn. 7.V.32 r. Nr. 38, poz. 392).

5.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 27 kwietnia 1932 r.

w sprawie ulg przy spłacie należności instytucyj kredytowo-osadniczych b. państw zaborczych.

Na podstawie § 35-e rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30, poz. 213) zarządza się co następuje:

§ 1. Przewidziane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1930 r. w sprawie ulg przy spłacie zaległych należności instytucyj kredytowo-osadniczych b. państw zaborczych (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 681) upoważnienie dla Ministra Reform Rolnych do udzielania ulg dłużnikom przy spłacie zaległych rat pożyczek amortyzacyjnych i rent b. Komisji Kolonizacyjnej, b. Banków Rentowych i b. Komisji Krajowej we Lwowie — rozciąga się na udzielanie ulg przy spłacie rat zaległych do dnia 31 grudnia 1931 r.

§ 2. Oprocentowanie należności odroczonych i rozłożonych na raty na podstawie wyżej powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1930 r. oraz na podstawie rozporządzenia niniejszego będzie umorzone z dniem 31 grudnia 1933 r. tym dłużnikom, którzy w ciągu lat 1932 i 1933 będą spłacali w terminach ustalone do spłaty należności.

§ 3. Upoważnia się Ministra Reform Rolnych do odraczania rat rentowych, płatnych w latach 1932 i 1933, z tem, że odroczenia te będą przyznawane indywidualnie i stosowane będą tylko do części należnej raty, z zachowaniem przytem warunków odroczenia określonych w ust. 2 § 1 wyżej powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1930 r.

§ 4. 1) Nadwyżki ponad sumy rent, ustalonych w kontraktach rentowych zawartych z organami b. władz pruskich, wpłacone w markach stosownie do kontraktów dodatkowych z okresu lat 1920 — 1923, zaliczone będą na dobro dłużników na poczet takiej ilości rat rentowych, jakiej odpowiada iloraz otrzymany z podziału wpłaconej nadwyżki przez wysokość raty, ustalonej w kontraktach z organami b. władz pruskich.

2) Przewidziane w ust. 1 ulgi stosowane będą tylko do tych posiadaczy osad rentowych, którzy sami lub których spadkodawcy dokonali określonych w ust. 1 wpłat przed dniem 21 maja 1924 r., o ile przytem wpłaty te dokonane zostały na poczet rat zapadłych przed tym terminem.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*
Minister Skarbu: *Jan Piłsudski*
Minister Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz*

(Dz. U. R. P. z dn. 30.IV.32 r. Nr. 37, poz. 378).

6.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 27 kwietnia 1932 r.

w sprawie obniżenia kar za zwłokę od zaległych należności Skarbu Państwa, powstałych w związku z przebudową ustroju rolnego.

Na podstawie art. 53 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342) zarządza się co następuje:

§ 1. Kary za zwłokę, pobierane od należności i opłat na rzecz Skarbu Państwa w związku z przebudową ustroju rolnego w myśl art. 53 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342), obniża się do ½ % miesięcznie.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Reform Rolnych i Skarbu.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*
Minister Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz*
Minister Skarbu: *Jan Piłsudski*

(Dz. U. R. P. z dnia 11.V. 32 r. Nr. 39, poz. 404).

7.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA REFORM ROLNYCH

z dnia 1 marca 1932 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Rolnictwa i Sprawiedliwości w sprawie ulg przy spłacie należności Skarbu Państwa, związanych z przebudową ustroju rolnego.

Na podstawie cz. 3 art. 74 i cz. 3 art. 75 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), art. 16 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o funduszu obrotowym reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 175), cz. 1 art. 11 i cz. 4 art. 14 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 92, poz. 833), cz. 2 art. 9 i cz. 3 art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o przeprowadzeniu meljoracyj przy dokonywanej przez urzędy ziemskie przebudowie ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 320), art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o znoszeniu służebności w województwie kieleckiem, lubelskiem, łódzkiem, warszawskiem i w zachodniej części województwa białostockiego (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 74), art. 58 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności w województwie wołyńskiem, poleskiem, nowogródzkiem, wileńskiem i we wschodniej części województwa białostockiego (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 75) zarządza się co następuje:

§ 1. Wstrzymuje się do dnia 31 grudnia 1933 roku, z zastrzeżeniem postanowień § 3, egzekucję płatnych przed dniem 1 stycznia 1932 roku, a nieuiszczonych do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, należności Skarbu Państwa z tytułu:

a) pożyczek udzielonych z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, utworzonego na podstawie art. 75 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1);
b) reszty ceny kupna za gospodarstwa nabyte z parcelacji gruntów państwowych.

§ 2. Wstrzymuje sie do dnia 31 grudnia 1933 roku, z zastrzeżeniem postanowień § 3, egzekucję płatnych przed dniem 1 września 1931 roku, a nieuiszczonych do

dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, należności z tytułu:

a) pożyczek udzielonych z sum przeznaczonych na pomoc kredytową przy scaleniu gruntów;

b) należności za techniczne wykonanie scalenia, za regulację hipotek w związku ze scaleniem gruntów oraz z tytułu opłat przy znoszeniu służebności, z wyłączeniem jednak tych należności, których okres spłaty kończy się w roku 1931;

c) pożyczek udzielonych z sum przewidzianych w budżecie Ministerstwa Reform Rolnych na pomoc kredytową na meljoracje dokonywane w związku z przebudową ustroju rolnego.

§ 3. Wstrzymanie egzekucji należności na podstawie § 1 i 2 może być cofnięte w razie zalegania dłużnika z uiszczeniem rat przypadających z tytułu tej samej należności w latach 1932 i 1933.

§ 4. Odracza się do dnia 31 grudnia 1933 r. płatne w roku 1932 należności z tytułu pożyczek udzielonych z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, o ile pożyczki te ciążą na gospodarstwach, obciążonych ponadto pożyczką długoterminową w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego; odroczenie to obejmować będzie część należności przypadającą na amortyzację kapitału.

§ 5. Należności odroczone w myśl poprzedniego paragrafu oraz należności objęte postanowieniami § 1 i 2, o ile nie zostaną poddane egzekucji na mocy § 3, będą rozłożone na spłaty kilkuletnie w terminach i na warunkach, określonych przez Ministra Reform Rolnych.

§ 6. Oprocentowanie należności z tytułu pożyczek, udzielonych z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, w ratach płatnych w roku 1932 obniża się o 1% w stosunku rocznym; jeżeli na gospodarstwie, obciążonem powyższemi należnościami, ciąży ponadto pożyczka długoterminowa w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego — obniżenie to wynosić będzie 2% w stosunku rocznym.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Reform Rolnych: *L. Kozłowski*
Minister Skarbu: *Jan Piłsudski*
Minister Rolnictwa: *Leon J. Połczyński*
Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

(Dz. U. R. P. z dn. 7.IV. 32 r. Nr. 29, poz. 296).

8.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA REFORM ROLNYCH I MINISTRA ROLNICTWA

z dnia 12 kwietnia 1932 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie zmian w Statucie Państwowego Banku Rolnego.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego w brzmieniu ogłoszonem w załączniku do obwieszczenia Ministra Reform Rolnych z dnia 5 maja 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 609) zarządza się co następuje:

§ 1. W Statucie Państwowego Banku Rolnego, ogłoszonym w załączniku do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 5 czerwca 1931 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 610), ustęp pierwszy § 67 otrzymuje następujące brzmienie:

„Z czystego zysku wykazanego w bilansie przeznacza się:

1) 30% na ogólny fundusz rezerwowy Państwowego Banku Rolnego;

2) 30% na zasilenie funduszów rezerwowych listów zastawnych i obligacyj Banku, proporcjonalnie do sumy tych listów i obligacyj, pozostających w obiegu w dniu 31 grudnia roku sprawozdawczego;

3) nie mniej niż 15% do dyspozycji Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa na zasilenie funduszu obrotowego reformy rolnej i obniżenie oprocentowania pożyczek Państwowego Banku Rolnego oraz na cele podniesienia stanu gospodarstw i kultury rolnej i badania naukowe, związane z podniesieniem kultury rolnej;

4) pozostałość:

   a) na zasilenie funduszów związanych z działalnością Państwowego Banku Rolnego, w szczególności funduszów rezerwowych;

   b) do dyspozycji Ministra Reform Rolnych — na nagrody pieniężne dla Dyrekcji i innych osób, powołanych do pracy w Banku przez władze zwierzchnie Banku;

c) do dyspozycji Prezesa Banku — na cele społeczne i na nagrody pieniężne dla personelu Banku".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Reform Rolnych i Minister Rolnictwa:

Sew. Ludkiewicz

Minister Skarbu: *Jan Piłsudski*

(Dz. U. R. P. z dn. 30.IV. 32 r. Nr. 37, poz. 380).

9.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA REFORM ROLNYCH

Nr. F. IV. 67/32/S. O.

z dnia 23 kwietnia 1932 r.

o udzielaniu zniżki oprocentowania reszty ceny kupna-sprzedaży nabywcom gruntów z parcelacji majątków państwowych.

W związku z zarządzeniem z dnia 16 marca b. r. L. F. IV. 40/32/SO. do Państwowego Banku Rolnego, *) przesłanem do Okręgowych Urzędów Ziemskich w odpisie dn. 23 marca b. r., według którego obniżenie oprocentowania reszty ceny kupna o 2% w stosunku rocznym w myśl zarządzenia z dnia 12 lutego 1931 r. L. 404/F., **) przedłuża się na okres od dnia 1 lipca 1932 r. do dnia 30 czerwca 1933 roku, polecam sporządzać według załączonego przy niniejszem wzoru, w 3 egzemplarzach, wykazy nabywców, którym zostało obniżone oprocentowanie zakredytowanej reszty ceny kupna, tylko w stosunku do tych nabywców, którzy nie zostali dotychczas wymienieni w wykazach nabywców, przesłanych do Państwowego Banku Rolnego, a którym przysługuje zniżka oprocentowania w myśl cytowanego wyżej zarządzenia.

Zniżki oprocentowania reszty ceny kupna za okres od dnia 1 lipca 1932 roku do dnia 30 czerwca 1933 r. nabywcom gruntów, wymienionym w wykazach nabywców, sporządzonych na podstawie pisma Ministerstwa Reform Rolnych z dnia 12 lutego 1931 r. Nr. 404/F, przesłanych do

---

*) Ob. Dz. Urz. M. R. R. z 31/III. 1932 r. Nr. 2, str. 71,

**) Ob. Dz. Urz. M. R. R. z 20/VIII. 1931 r. Nr. 9, str. 222.

Państwowego Banku Rolnego obliczy na podstawie tych wykazów Państwowy Bank Rolny.

Nabywcom, którym nie zostały jeszcze wydane orzeczenia z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, a którym przysługuje zniżka oprocentowania w myśl zarządzenia z dnia 12/II-1931 r. L. 404/F należy obliczać oprocentowanie za czas po 1 lipca 1930 r. do 30 czerwca 1933 roku zarówno na dobro Skarbu jak i nabywców od uiszczonych przez nich wpłat w wysokości 3% w stosunku rocznym, co oznacza, że dla nabywców, którym reszta ceny sprzedażnej będzie ustalona na dz. 1 stycznia 1933 (początek okresu amortyzacyjnego reszty ceny kupna) w wykazach nabywców wysyłanych do Banku przysługiwać będzie obniżka oprocentowania za jedno półrocze 1933 r., natomiast obniżka oprocentowania za poprzednie okresy jej obowiązywania będzie uwzględniona w rozrachunku Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

W związku z tem w wierszu trzecim p. 4 omawianego zarządzenia z dnia 12/II-1931 r. L. 404/F skreśla się wyrazy: „oraz co do których orzeczenia będą wydane".

Pozatem zasady i tryb postępowania, ustalone w zarządzeniu z dnia 12 lutego 1931 r. L. 404/F obowiązują nadal.

Za Ministra: *J. Radwan*, Podsekretarz Stanu

Uwaga:

Zamiast wzoru załącznika podaje się tytuły rubryk wykazu:

1. Nr. kolejny.
2. Nr. orzeczenia OUZ-skiego z literą kategorji majątku.
3. Nazwisko i imię nabywcy.
4. Obszar w ha i ar.
5. Zakredytowana reszta ceny kupna w zł. i gr.
6. Wysokość raty półrocznej z orzeczenia (bez dodatku administracyjnego).
7. Nr. ewidencji Państw. Banku Rolnego.

8—9. Udzielona zniżka w złotych w racie płatnej:

8.—w II półroczu 1932 r.

9.—w I półroczu 1933 r.

10. Uwagi.

Poprawki w rubrykach 8 i 9 O. U. Z. powinien omówić.

10.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA REFORM ROLNYCH

Nr. F. IV. 46/32/S. O.

z dnia 30 kwietnia 1932 r.

w sprawie ściągania wpłat od nabywców gruntów państwowych na poczet ceny kupna-sprzedaży.

W sprawie wymienionej w nagłówku zarządzam, co następuje:

1) od nabywców gruntów, którzy mają prawomocne orzeczenia z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, lecz reszta ceny kupna należna od nich, nie została przekazana do administracji Państwowego Banku Rolnego do dnia 1 kwietnia r. b., Okręgowe Urzędy Ziemskie zażądają uiszczenia do dnia 1 września r. b. wpłat, odpowiadających ustalonym w tych orzeczeniach ratom, zmniejszonym o zniżkę oprocentowania, przysługującą w myśl zarządzenia z dnia 12.II. 1931 r. L. 404/F., względnie z dnia 16 marca b. r. L. F. IV. 40/32/S. O.

Od nabywców, co do których reszta ceny kupna nie zostanie przekazana do administracji Państwowego Banku Rolnego do dnia 1.X. b. r., Okręgowe Urzędy Ziemskie zażądają ponadto dokonania wpłat w tejże wysokości, jako drugą ratę, do dnia 1.XI. b. r.

2) Od nabywców, którzy wnieśli odwołania od wydanych im orzeczeń, kwestjonując szacunki i takowe nie zostały zrewidowane oraz od nabywców, którym do dnia 1.IV. b. r. nie zostały wydane orzeczenia z art. 61 ustawy, należy zażądać uiszczenia wpłat w wysokości 2% od reszty ceny sprzedażnej, względnie, jeśli cena sprzedażna nie jest jeszcze ustalona, od przypuszczalnej reszty ceny sprzedażnej, w dwóch równych ratach, płatnych: pierwsza do dnia 1 września b. r., druga do dnia 1 listopada b. r.

3) Od nabywców, którzy po 1 stycznia b. r. dokonali wpłat na poczet należności na skutek wezwań płatniczych, wystosowanych przez Okręgowe Urzędy Ziemskie w myśl zarządzenia z dnia 10 września 1931 r. L. 3270/F., należy zażądać uiszczenia należności (pp. 1 i 2), zmniejszonych o dokonane w bieżącym roku wpłaty.

4) Nie należy wysyłać nakazów do nabywców samodzielnych gospodarstw, wprowadzonych w posiadanie po dn. 1 października 1929 r., o ile uiścili wpłaty, wymagane

poprzednio z art. 72 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, w przeciwnym razie należy zażądać od nich uiszczenia wpłat do wysokości ustalonej w myśl powołanego art. 72, przyczem wpłaty w jednej racie nie powinny przewyższać 1½ % ceny sprzedażnej.

5) W wypadkach zasługujących na specjalne uwzględnienie, np. klęsk żywiołowych, śmierci lub ciężkiej choroby jedynego żywiciela rodziny, inwestycyj poczynionych przez nabywcę z własnych środków, bezrobocia nabywców parcel robotniczych i urzędniczych i t. p., Okręgowe Urzędy Ziemskie mogą odroczyć termin uiszczenia należności na skutek podań zainteresowanych na przeciąg 1 roku.

6) Dokonane na skutek niniejszego zarządzenia wpłaty należy zaliczyć na poczet należności za grunta, względnie jeśli zostały wydane orzeczenia z art. 61 — na poczet należności wymienionych w orzeczeniach przewłaszczeniowych, jako wpłaty z art. 72 ust. o wykonaniu reformy rolnej; w wypadkach zaś, gdy te należności są uiszczone — na poczet należnych rat z tytułu reszty ceny sprzedażnej, zawiadamiając o tem Państwowy Bank Rolny jednocześnie z przekazaniem do administracji Bankowi należności danego dłużnika.

7) Wezwania płatnicze w myśl niniejszego zarządzenia należy wysyłać conajmniej na 1 miesiąc przed terminem płatności, zaznaczając w tych wezwaniach, że uiszczenie żądanych wpłat w wyznaczonym terminie spowoduje anulowanie poprzednio wysłanego wezwania płatniczego.

8) Okręgowe Urzędy Ziemskie winny zaprowadzić ewidencję wezwań płatniczych, wysyłanych stosownie do niniejszego zarządzenia i w terminach do dnia 1 września i 1 października b. r. zakomunikują Ministerstwu o ilości i sumie wysłanych nakazów, zaś na dz. 21 października 1932 r. i 1 stycznia 1933 r. przedstawią wyniki akcji z dokonanych wpłat.

Za Ministra: *J. Radwan*, Podsekretarz Stanu

11.

NADANIA I COFNIĘCIA PROKUR W PAŃSTWOWYM BANKU ROLNYM.

Na zasadzie § 81 ust. 3 statutu Państwowego Banku Rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 76 z 1931 r., poz. 610) i w uzu-

pełnieniu ogłoszenia Prezesa Państw. Banku Rolnego (Monitor Pol. Nr. 64 z 1929 r., poz. 130 i Dz. U. M. R. R. Nr. 4 z 1929 r., póz. 9) podaje się poniżej zmiany w składzie prokurentów Państw. Banku Rolnego.

I. Prokury nadane.

INSTYTUCJA CENTRALNA.

Frejtag Włodzimierz — ogólna za Bank od dnia 2 marca 1932 r.

Skoraczewski Piotr — za Wydział Likwidacyjny P. B. R. od dnia 6 kwietnia 1932 r.

Szykier Jakób — za Wydział kredytu krótkoterminowego P. B. R. od dnia 6 kwietnia 1932 r.

Rutkowski Jerzy—ogólna za Bank od dnia 22 kwietnia 1932 r.

ODDZIAŁ W POZNANIU.

Paluszkiewicz Tadeusz — za Wydział Funduszów Administrowanych Oddziału od dnia 6 kwietnia 1932 r.

Szklarz Wojciech — za Wydział Księgowości Oddziału od dnia 6 kwietnia 1932 r.

Czarnocki Witold — za Wydział Kredytu Krótkoterminowego Oddziału od dnia 12 kwietnia 1932 r.

II. Prokury cofnięte, względnie wygasłe.

ODDZIAŁ W POZNANIU.

Rydzewski Henryk — za Wydział Kredytu Krótkoterminowego Oddziału z dniem 12 kwietnia 1932 r.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata roczna „Dziennika Urzędowego Ministerstwa Reform Rolnych" wynosi w Warszawie **zł. 12**, na prowincji — **zł. 16**. Należność wpłaca się za cały rok zgóry do miejscowej Kasy Skarbowej, na budżet przychodowy Ministerstwa Reform Rolnych, Dział I § 7, bądź też za pośrednictwem P. K. O. na conto czekowe Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu Nr. 30400 lub do Banku Polskiego na rachunek żyrowy Centralnej Księgowości Min-a Skarbu, z podaniem na odcinku uwagi, że wpłata dotyczy **Dz. I § 7 budżetu Ministerstwa Reform Rolnych.**

O wpłacie należy zawiadomić Ministerstwo Reform Rolnych, pl. Dąbrowskiego 5.

Drukarnia Państwowa Nr. 59883. 1.000.